

են, Արեւելքի անցեալին մէջ, թէ՛ հանդէպ Տերութեան թէ՛ հանդէպ այլ հասարակութեան, կարեւոր և հզոր դեր մը միայնակ՝ իրենց սահմանափակ ու տեղական ճարտարութեանցն և իմացականին չափով: Անհատապէս ալ՝ անոնցմէ ամէնէն հզօրներն հարուստներն և միանգամայն վաղանցիկներն եղած են անոնք, որ ունեցած են կարի՝ անատորույական ծագում մը քաղաքային, և եղած են աւելի՛ խորամանկներ քան խորագէտներ. ընդհակառակն անոնց ու պոլլական հասարակ էջանաֆին մէջ՝ ամէնէն խելացիներն արդիւնաւորներն ու իրենց միջակ զիրքին չափով տակուններն եղած են անոնք, որ թէ՛ խորագէտ թէ՛ արուեստագէտ թէ՛ գիւղակենցաղ կամ հին մայրաքաղաքացիներ էին, համեստ ու զատէ՛ խելացի օգտուողներ ըաղպէն և հարուստ պետութեան շնորհներէն և պաշտպանութիւններէն: Առաջիններն՝ Անատորուի տրամուղ խորերէն եկածնուն պէս, առանց ի հաստասիրելու իրենց նոր և կիրթ շրջավայրը, առանց բանի տեղ գնելու աստիճանաւոր յառաջդիմութեան գերազանց բարիքը՝ համեմատութեամբ յանկար, ծական յառաջդիմութեան՝ իրենց Պոլիս տեղաւորուած ու լայնցած ազգականներուն կամ բարձր պաշտպաններուն թեւարկութեամբ՝ իսկոյն վեր ոտանըլով, վեր ու շատ վեր, հոն գլուխի բնական պտոյտներովն հանգերձ՝ յաջողած ալ են տիրանալու, առ իրանելի ժամանակ մի, մեծ փառքի, իշխողութեան (autorité) և հարստութեան՝ ինչպէս նաեւ անոնց անկարծութեան լծորդ մեծ ախտերու և կիրքերու, որպէս զի նոյն թափով և նոյն համեմատութեամբ իյնան վար՝ կշռուած ժամուն՝ վար, գահավիժաբար վար՝ ու կորսուին անհետ, կտակելով իրենց սերունդին վառ անունի մը քովիկը՝ մեծատունի գժուար թշուառութիւն մը:

Իսկ վերջիններն՝ այսինքն խելացի գիւղակենցաղները կամ Անատորուի բանիբուն քաղաքացիները, որինակ իմն կհասարացիները հին ու ազնիւ մայրաքաղաքացիներն և թերեւս ամէն անոնք ալ՝ որ գէթ Ակն քաղաքէն չէին ու իրենց համար աստիճանաւոր յառաջացում մը ընտրելու մասին աւելի՛ համեստ ու իմաստուն էին, բաւականապէս տակաւ յառաջատեղէ հտըը, զուտ իրենց արժանիքովը, խորագիտութեամբ